

Carlos Peón Fernández

Comunidade de montes de Baroña, O Barbanza

Sobre a pregunta de se teñen solución os incendios: nós pensabamos que eramos inmunes, porque levabamos 8 anos traballando arreo, investindo todo o que se saca no monte, estamos investindo ao redor de 20 millóns que unha economía tan limitada como pode ser a dunha comunidade de montes é moitísimo. Adquirimos maquinaria, limpouse o monte constantemente, levamos 8 anos librando nel e tiñamos o monte como unha patena. Ardeu un 25% do noso monte. Entón non serven eses tópicos de que o monte ten que estar limpo. O monte, é monte, o cultivo é o que terá que estar limpo. O monte debe estar preservado, coidado pero ten que haber monte, porque cumpre unha función na biodiversidade ecoloxicamente transcendental e non soamente ecoloxicamente senón tamén economicamente, no nivel mercantil.

O problema da descapitalización dos montes é que ata agora foron considerados mercancías para favorecer determinados intereses de determinadas corporacións empresariais que, a base de monocultivos, de especies pirófitas fundamentalmente, son polvoreira pura, como comentaba o compañeiro de Pazos de Borbén, cando se xunta o binomio seca, nordés (e alí cólganse das maceiras cando hai nordés, desesperan, 9 días zurrando un vento tremendo). Por iso está todo inzado de eólicos tamén, é imparabile. Pasa estradas, eucaliptais maduros rareados, e queima todo e arrasa todo.

Que o monte non estea limpo é un factor de risco favorecedor, incrementa o risco que haxa moita máis carga combustible, pero desde logo non é a causa fundamental, con independencia de que ten que haber monte, repito.

Outro tópico que considero é a desvalorización do monte. Creo que o monte nunca estivo tan valorado como ata agora; antes vivíase, había unha simbiose co monte e iso si que era un problema.

Cos nosos comuneiros pasa coma co folclore que se mantén, subsiste, grazas ás cidades. É curioso, no folclore que naceu

nos lugares e na fala parece que actualmente toman o relevo as cidades. No monte nunca houbo tantos *quads*, tantos 4 x 4, *moteiros*, domingueiros, xente que vai apanhar cogomelos e mesmo facer economía. Hai ondadas de xente que vai ao monte, e ese monte valórase, esa xente non é a que queima o monte, salvo despistes que son *peccata minuta*, a causa menos importante dos incendios.

Si que é certo que os nosos comuneiros pasan do monte; curiosamente nós temos serias dificultades para reunir nas asembleas un quórum suficiente para poder decidir. A xente vive de costas cara ao monte, non creo que sexa unha perda de valor. Hai que cambiar a cultura da xente que renega do monte.

A perda de valor e a descapitalización vén do monocultivo que se estivo facendo e do cíclico da pescada que morde a cola, de repoboación con resinosas fundamentalmente, queima, volta á repoboación. E como dicía o director xeral, é máis que sospeitoso canto máis aumenta o número de extincións que dan de comer a moitas empresas, e non quero insinuar nada pero realmente debería considerarse. Hai unha relación causa-efecto posible. Nós estamos facendo verdadeiros esforzos dunha forma non profesional, totalmente altruísta, dedicando moitas horas do noso tempo a intentar que esa economía social funcione, fixar poboación no medio rural e contribuír ao desenvolvemento da nosa parroquia en concreto.

Coa descapitalización dese tipo de especies arbóreas, os aumentos de custos extractivos e coas quendas de rota que hai, á parte das queimas, que evidentemente non cumpren o ciclo de rotación, nós non temos de onde sacar cartos. Menos mal que veñen as hienas dos parques eólicos que contribúen a que teñamos ingresos extras, de alugueiros de vertedoiros, porque senón o monte é insostible.

Nós temos vixilancia no monte e hai que pagala. Curiosamente a Consellería ten axentes forestais, que fan un labor exemplar, pero desde logo non existe un sistema de vixilancia discreta de día e noite no verán no Barbanza. Vén o exército, pero só lle falta tocar o cornetín para que o incendiario, cando marchan, vaia

poñer lume. Son sistemas inoperantes. Hai que buscar sistemas eficientes para, con menor custo, ter a máxima rendibilidade social, e desde logo non gastar eses 10 000 millóns que é unha cifra arrepiante.

Cómpre comezar a limpeza no inverno, xa que aquí se empeza coas brigadas en xullo. Nós estamos todo o ano, pero hai que comezar no inverno, senón é inviable e as brigadas non poden estar soamente de retén agardando. Teñen que estar limpando e vixiando, e deberían ser coñecedores da zona, de vías de acceso e vías de evacuación. Nós tivemos que ir moito ao monte para apagar lume, e é arrepiante estar no medio. Eu vivo na miña parroquia e non son oriúndo de alí, pero menos mal que tiña compañeiros da parroquia, campesiños que ían con nós e coñecían perfectamente as vías de evacuación, vías que non coñecían ningunha das brigadas de Mazaricos, moi voluntariosos, de Outes que viñeron axudarnos, pero evidentemente non se metían porque non coñecían.

De pouco serve ter tantas brigadas se non se coñece como a palma da man o monte en cada zona. Habería que darlle maior protagonismo, e esta é unha guerra perdida que tivemos na comunidade de montes do Barbanza: intentar que nos deran protagonismo á mancomunidade para ter nós as nosas brigadas, dirixidas por non e non pola Administración.

De quen é a responsabilidade dos incendios?

É un problema multicausal, multifactorial, que é difícil abordar. A resposta é sinxela, a culpa é de quen prende lume. Hai moitas posibles causas. Na nosa zona están detectados gandeiros, hai problemas e conflitos co pastoreo. Son vergoñentas algunhas reunións onde estaba a delegada provincial, onde estaba a asesora xurídica e os gandeiros, con toda e absoluta impunidade, dicíannos na mesa aos comuneiros que se non lles permitiamos estar gratuitamente no monte nunha actividade opaca fiscalmente e cunha grande rendibilidade económica, plantábanlle lume. E ninguén da anterior Administración dixo nada.

Na nosa zona está clarísimo: os axentes forestais teñen medo, nós temos medo, son violentos, ameazan. Hai unha certa

desprotección con respecto a esta causa. A nosa zona era unha zona piloto, fíxose coa Universidade un plan de pastoreo para estabular o gando, para telo pechado como sucede na zona de Estaca de Bares, na Capelada. E con toda impunidade, despois de gastar moitísimos millóns públicos, cortaron con motoserras todos os valos de arame e non houbo ningún detido. Decenas de millóns de pesetas que se perderon, e falsifícanse as sinaturas na Administración publicamente, no INFOGA, para que teñan primas por esta cuestión, e por vaca de cría. Con esta situación, no Barbanza en concreto, mala solución vai ter o problema dos incendios forestais.

Máis causas posibles: animais daniños. Non pode ser é que o xabaril cause estragos, que coma o millo branco do país e deixe o millo híbrido. O lobo...

A Administración terá que dicir algo para protexer os labregos. Usos e costumes agrícolas, vinganza, resentidos sociais, pirómanos, xente con trastornos mentais, despistes, sector forestal madeireiro, sector implicado na extinción. Problema complexo.

Esta é a responsabilidade directa do incendiario, pero xunto con esta atópase a responsabilidade indirecta da Administración.

Facendo unha crítica construtiva diría que a Administración é indirectamente responsable por improvisación, imprevisión e negligencia. Improvisación porque non ten plans de actuacións: denunciáronse situacións de puntos de auga que estaban secos antes da época do verán en zonas con efecto cheminea e ardeu esa zona. Mágoa que fose premonitorio. Cando estabamos apagando na zona alta do Barbanza había unha zona de captación de auga de dous anos de antigüidade que sistematicamente quedaba sen auga, co cal as motobombas tardaban unha hora cando tiñan a 3 minutos unha zona axeitada. Entón é imposible extinguir. Aí a responsabilidade é da Administración, e non sucedeu nada malia estar denunciado. Entón iso é incompetencia por parte da Administración e hai que dicilo construtivamente, porque non hai unha rede estratéxica de puntos de toma de auga na zona, non hai devasas deseñadas de tal xeito que, cos ventos dominantes, puidesen intentar amortecer a dise-

minación e a propagación de incendio a zonas lindeiras. É dicir, improvisase moito e iso non é serio. Á parte de improvisación o desleixo nas funcións, coa normativa existente, e normas sobran o que ocorre é que non se están facendo cumprir. Xa está habendo incendios agora, podedes ir polo Barbanza calquera día, zonas queimadas este verán en que está pastoreando o gando tranquilamente. E aínda que hai tres anos de prohibición, en zonas de plantacións de menos de 5 anos está pastoreando dentro do peche, que se corta sistematicamente. Non hai unha denuncia por parte da Administración.

Nós, e falo dunha reunión do noso avogado na delegación da Coruña, fomos facer pedimentos xa coa Administración anterior, 25 con esta. Aínda non está resolto ningún expediente, non nos deixan comparecer como parte interesada, e están prescribindo e caducando todos os expedientes. Iso é sangrante, iso é negligencia cando non complicidade; entón esperamos que a Administración cambie.

A xente que se move nesa impunidade seguira facendo e plantando lume para os seus intereses, para pastos ou para o que sexa.

Hai unha responsabilidade do pirómano, administrativa e por suposto dos propietarios das comunidades de montes. Nós pensamos que nos portamos bastante ben, que dedicamos todo o que sacamos do monte a investilo no monte, e son 20 millóns ao ano. Non serviu de nada. Si que se debería limpar, pero tal e como está descapitalizado o monte habería que limpalo con cartos públicos xa que o monte é un ben de interese social, público, do que goza todo o mundo. No canto de gastar tanto en hidroavións que son necesarios si que hai que gastar máis en política de a pé polas comunidades; sería moito máis efectivo diminuír a carga combustible que poida haber nos montes.

Medidas que é necesario tomar: limpeza de montes, puntos de auga, devasas, rede estratéxica; é dicir, plans.

A Administración funciona sen plans –dicíao un alto responsable falando don sinceridade con nós. Nos servizos comarcais non teñen plans de intervención, malia que nos convenios é

obligatorio que as comunidades presenten un plan e que se aproben. Nós nunca os tivemos nas nosas mans.

Accións de intervención: corpos profesionais, bombeiros, brigadas locais que coñezan ben as vías de acceso, vixilancia no monte día e noite, sobre todo nas épocas de risco (verán). Se se pode gastar algo deses 10 000 millóns en pagarlle a un axente que discretamente vixiá, identifique a persoa, que se note que o monte está vixiado.

Racionalización indiscriminada de mananciais nos nosos montes. Están todos secos porque ao non haber unha política de rede de subministración de auga potable, todos os pequenos mananciais están captados e o monte está ermo, seco. Penso que isto habería que cambialo tamén.

Control de acampadas, vehículos no monte...

Por último política forestal: para estas especies pirófitas, que son compatibles e teñen un lugar, evidentemente hai que cambiar a política forestal e volver concibir o monte non soamente como un lugar de produción de madeira para determinado tipo de empresas que subministran moitos postos de traballo no noso país, porque ten outra función tamén. E a rendibilidade doutro tipo de especies que non teñen ao mellor un tratamento industrial tan directo creo que sería unha cuestión que se debería debater coa Consellería para modificala.